

ผลของการใช้หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

มนิรัตน์ ธีระวัฒน์*
สุปรียา ตันสกุล*
นิรัตน์ อิมามิ*

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 11 โรงเรียน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายได้ครูนักกรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ 11 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 1,212 คน เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลคือแบบทดสอบนักเรียนและแบบสัมภาษณ์ครูและนักเรียน วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนตัวอย่างเป็นเพศชายและหญิงพอๆ กัน อายุเฉลี่ย 14.3 ปี ส่วนใหญ่เรียนอยู่ในชั้น ม.2 และ ม.3 ผลการทดสอบหลังการเรียนหลักสูตรฯ พบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นมีความรู้เรื่องบุหรี่ เจตคติและความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระดับชั้น พบว่า นักเรียนชั้น ม.4-6 มีความรู้เรื่องบุหรี่ เจตคติและความสามารถด้านการคิดฯ เพิ่มขึ้นสูงกว่านักเรียนชั้น ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ต่างกัน พบว่า การเรียนในชุมชนส่งผลต่อเจตคติและความสามารถด้านการคิดฯ เพิ่มขึ้นสูงกว่าการเรียนในชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) แต่ไม่พบความแตกต่างของความรู้เรื่องบุหรี่จากการจัดการเรียนการสอนที่ต่างกัน สำหรับความ คิดเห็นต่อเนื้อหาหลักสูตร พบว่า ทั้งครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า เป็นเนื้อหาที่ดี มีประโยชน์ ทำให้เข้าใจโทษและพิษภัยจากบุหรี่ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีบรรยากาศความเป็นกันเองดี ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน ระยะเวลาในการสอนไม่ควรเกิน 1 คาบ

ข้อเสนอแนะ คือ ควรปรับเนื้อหาให้กระชับให้สอดคล้องกับเวลาที่ปรับสอนใน 1 คาบ ควรสอดแทรกในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา และทำการสอนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ม.1 จนถึง ม.6 และอบรมครูให้มีความรู้และทักษะการสอนในทุกหน่วยและทุกแผนการสอน

* อาจารย์ประจำภาควิชาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

An Efficacy of Smoke Free School Curriculum in Secondary Schools, Bangkok and Neighboring Areas

Manirat Therawiwat*

Supreya Tansakul*

Nirat Imamee*

ABSTRACT

The objective of this quasi-experimental research was to assess the efficacy of the smoke-free school curriculum in 11 secondary schools in Bangkok and neighboring areas which had a campaign against smoking and which were involved in the smoke-free school curriculum developments. The sample comprised 11 teachers and 1,212 students from 7th to 12th grades. The instruments for data collection were the students' tests and a structured interview questionnaire for teachers and students. The arithmetic mean was established and a t-test statistic was conducted.

The results of the study reveal that there were nearly as many male as female subjects. Average age was 14.3 and the majority were studying in grade 8 and 9. After using the smoke-free school curriculum, the students at all levels had significantly better knowledge, attitudes, and critical thinking abilities about cigarette smoking than before ($p < 0.001$). A comparison among educational levels found that the students in grades 10-12 had significantly better knowledge, attitudes, and critical thinking abilities about cigarette smoking than students of grades 7-9 ($p < 0.001$). A comparison among the different kinds of teaching found that extra-curricular activities produced significantly better attitudes, and critical thinking abilities about cigarette smoking than regular teaching ($p < 0.001$); this was not true for knowledge. Teachers and students appreciated the contents of the curriculum, the usefulness for understanding the harmfulness of cigarettes, and its ease for use in daily life. Moreover, a good relationship raised participation in the learning process. The teaching period should be one period long.

Recommendations are to adjust the content to fit with the reduced time and to integrate in health education and physical education group. The application should be taught continuously from grades 7 to 12 and teachers need training in knowledge and teaching skills.

* Lecturer, Department of Health Education and Behavioral Science, Faculty of Public Health, Mahidol University

บทนำ

การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดปัญหาทางสุขภาพและเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของประชากรทั่วโลกที่มีแนวโน้มสูงกว่าอัตราการเสียชีวิตด้วยสาเหตุอื่น ๆ จากรายงานขององค์การอนามัยโลกที่รายงานถึงจำนวนผู้เสียชีวิตทั่วโลกจากการสูบบุหรี่ พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีโดยในขณะนี้ผู้เสียชีวิตจากบุหรี่ปีละ 5 ล้านคน หรือในจำนวนผู้เสียชีวิตทุก ๆ 10 คนจะมี 1 คนที่เสียชีวิตจากการสูบบุหรี่ โดยคาดประมาณในอีก 20-30 ปีข้างหน้า จำนวนผู้เสียชีวิตจากบุหรี่จะเพิ่มขึ้นเป็นปีละ 10 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 12 ของจำนวนการเสียชีวิตของประชากรทั้งหมดทั่วโลก⁽¹⁾ จากการวิจัยทางการแพทย์ พบว่า อัตราเสี่ยงต่อการป่วยและเสียชีวิตจากการสูบบุหรี่นั้นสูงกว่าที่เคยคาดคิดไว้ โดยพบว่า 1 ใน 2 หรือครึ่งหนึ่งของผู้สูบบุหรี่ที่เริ่มสูบตั้งแต่วัยรุ่น และผู้สูบต่อไปเป็นประจำ จะตายจากการสูบบุหรี่ โดยครึ่งหนึ่งของคนเหล่านี้จะเสียชีวิตในวัยกลางคน หรือมี “อายุสั้น” กว่าคนทั่วไปถึง 22 ปี ในส่วนของ “คนไทย” พบว่า ในแต่ละปีจะมีผู้เสียชีวิตด้วย “โรคจากการสูบบุหรี่” ถึงปีละ 52,000 คน หรือวันละ 115 คน หรือเท่ากับชั่วโมงละ 6 คน ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่สูงไม่น้อยเลยทีเดียว⁽²⁾

ขณะที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการควบคุมการบริโภคยาสูบที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ขณะเดียวกันบริษัทบริษัทยุติการพัฒนารูปแบบบุหรี่ให้มีความแปลกใหม่ แม้ว่าจะถูกห้ามไม่ให้มีการโฆษณาก็ตาม แนวโน้มของบุคคลที่เริ่มสูบบุหรี่ยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่ม “เยาวชน” เห็นได้จากรายงานล่าสุดของสำนักงานสถิติแห่งชาติ⁽³⁾ ที่สำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนไทย พบว่า ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำทุกวัน ร้อยละ 19.5 และสูบบุหรี่นาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 3.5 ซึ่งเป็นชายร้อยละ 43.7 เป็นหญิงร้อยละ 2.6 ที่น่าเป็นห่วงพบว่ากลุ่ม

ประชากรที่สูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้นคือ กลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะในเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เสพติดบุหรี่เกือบ 5 แสนคน เยาวชนอายุต่ำกว่า 24 ปี เสพติดบุหรี่หนึ่งล้านห้าแสนกว่าคน ช่วงอายุที่เริ่มสูบบุหรี่อยู่ระหว่าง 15-24 ปี ร้อยละ 84.0⁽⁴⁾ นอกจากนี้งานสำรวจของเอแบคโพลล์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักเรียน นักศึกษาจาก 25 จังหวัดทั่วประเทศ ได้ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ได้แก่ การดื่มเหล้า เที่ยวกลางคืน มีเพศสัมพันธ์ เล่นการพนันและใช้ยาเสพติดอื่นและมีตัวเลขน่าตกใจมากกว่า คือ นักเรียนชั้นมัธยมต้นที่สูบบุหรี่ เป็นผู้ที่ใช้ยาเสพติดมากกว่านักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ 27 เท่า ขณะที่ในจำนวนนักศึกษาปริญญาตรี ผู้ที่สูบบุหรี่ใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ที่ไม่สูบ 10 เท่า⁽⁵⁾

ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะกำหนดให้สถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ แต่ยังไม่เพียงพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันจากการสูบบุหรี่ให้นักเรียนได้ ดังนั้นจึงได้มีการพัฒนา “หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่” เพื่อบูรณาการในหลักสูตรการเรียนการสอนซึ่งพัฒนาขึ้นโดยเครือข่ายครูนักทรงรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่และศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นคู่มือครูในการจัดการเรียนรู้เรื่องบุหรี่ให้นักเรียนมัธยมศึกษาและเพื่อนำไปสู่การเป็นโรงเรียนปลอดบุหรี่ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

อนึ่ง “หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่” เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยมุ่งเน้นการบูรณาการให้สอดคล้องตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา แต่การพิจารณาว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนเพียงใดนั้น ความรู้ เจตคติและความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อเรื่องบุหรี่หลังการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนับว่าเป็นส่วนสำคัญปัจจัยหนึ่ง ดังนั้น

คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฯ เพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรฯ และนำเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเพื่อในการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาหลังการเรียนรู้อตามหลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ ด้านความรู้เรื่องบุหรี่ เจตคติและความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เจตคติและความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษา ที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้ง 2 แบบ ได้แก่ การสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติม (เรียนในชั้นเรียน) และการสอนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (เรียนในชุมนุม)
3. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เจตคติและความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ก่อนและหลังเรียนหลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและครูต่อหลักสูตรฯ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษากลุ่มเดียว วัดผลก่อนและหลังการทดลองสอนตาม “หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่”

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 ซึ่งกำลังศึกษาใน

ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2549 (พฤษภาคม - กันยายน 2549) และครูผู้สอนเพื่อการไม่สูบบุหรี่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นโรงเรียนตัวอย่างจำนวน 11 โรงเรียน คือ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายมัธยม) โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคุณโรงเรียนสุวรรณสุทธารามวิทยา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า โรงเรียนบางมดวิทยา สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์ โรงเรียนวัดราชโอรส โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชน์บางขุนเทียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยาพุทธมณฑล และโรงเรียนสามพรานวิทยา

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนทั้งหมดในห้องเรียนของทุกชั้นปี (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6) ชั้นปีละ 1 ห้อง จาก 11 โรงเรียน ซึ่งคัดเลือกห้องเรียนตัวอย่างโดยให้ครูผู้สอนสุ่มเลือกอย่างง่ายจากห้องเรียนทั้งหมดในแต่ละชั้นปี ชั้นปีละ 1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 66 ห้องเรียนตัวอย่าง โดยมีจำนวนนักเรียนตัวอย่างทั้งสิ้น 1,212 คน และครูผู้สอนทั้งสิ้น 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือหลัก 2 ชนิด คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ หลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นคู่มือครูที่ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา “โรงเรียนปลอดบุหรี่” ทั้งหมด 4 หน่วยการเรียนรู้ 15 แผนการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเวลาเรียน 1 ภาคการศึกษา ใช้เวลารวม 20 ชั่วโมง โดยจัดเป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และสามารถนำไปปรับใช้ในหลักสูตรการเรียนรู้อื่น ๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ตามความเหมาะสมในเชิงบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ เจตคติและความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ทีมวิจัยประสานงานกับครูนักกรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของโรงเรียนตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ และขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย

2. ทำการทดสอบนักเรียนก่อนเรียนตามหลักสูตรฯ ด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรฯ โดยครูนักกรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่เป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง โดยมีการจัดการเรียนการสอนเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

3.1 จัดการเรียนการสอนเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.2 จัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้แก่ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมชุมนุมเฉพาะเรื่องบุหรี่

4. ทำการทดสอบนักเรียนหลังเรียนตามหลักสูตรฯ ด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่

5. สัมภาษณ์ครูและนักเรียน

6. ตรวจสอบ วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เขียนรายงานการวิจัยเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรและระหว่างระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 กับ 4-6 ด้วยสถิติ t-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 49.6 และ 50.4 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 11 - 19 ปี โดยอายุที่พบมากที่สุดคือ 13 และ 14 ปี คือ ร้อยละ 30.1 และ 28.9 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 70.7 โดยอยู่ในชั้น ม. 2 มากที่สุด ร้อยละ 36.5 รองลงมาคือ ม.3 ร้อยละ 22.8 และน้อยที่สุดคือ ม.4 ร้อยละ 3.1

2. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนหลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่

2.1 **ผลด้านความรู้เรื่องบุหรี่** โดยภาพรวมพบว่า ก่อนเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 6.04 ภายหลังจากเรียนหลักสูตรฯ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังตารางที่ 1

2.2 **ผลด้านเจตคติต่อการสูบบุหรี่** โดยภาพรวมพบว่า ก่อนเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่อการสูบบุหรี่เท่ากับ 65.87 และมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 67.87 ภายหลังจากเรียนหลักสูตรฯ เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังตารางที่ 1

2.3 ผลต่อความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่ โดยภาพรวมพบว่า ก่อนเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.21 และมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 8.01 ภายหลังจากเรียนหลักสูตรฯ นักเรียน และเมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังตารางที่ 1

3. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการเรียนหลักสูตรฯ ระหว่างนักเรียน ม. 1-3 กับ นักเรียน ม. 4-6

3.1 ผลต่อความรู้เรื่องบุหรี่ พบว่า ก่อนเรียน นักเรียน ม.1-3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ส่วนนักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.03 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) หลังเรียนนักเรียน ม.1-3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 5.90 ส่วนนักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 6.39 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียน ม.4-6 มีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และเนื่องจากนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความรู้เรื่องบุหรี่ทั้ง

ก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียนของทั้งสองกลุ่มเพื่อหาค่าผลต่างของคะแนนที่เกิดขึ้น ซึ่งพบว่า นักเรียน ม.1-3 มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.4-6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.036$) ดังตารางที่ 2

3.2 ผลด้านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ พบว่า ก่อนเรียนนักเรียน ม.1-3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 65.39 ส่วนนักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 67.05 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่า นักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนสูงกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.011$) สำหรับหลังเรียนนักเรียน ม.1-3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 66.57 ส่วนนักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 71.03 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่านักเรียน ม.4-6 มีเจตคติต่อการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และเนื่องจากนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ทั้งก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียนของทั้งสองกลุ่ม ซึ่งพบว่า นักเรียน ม.4-6 มีเจตคติต่อการสูบบุหรี่หลังเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.1-3 อย่าง

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องบุหรี่ เจตคติและความสามารถด้านการคิดฯ ก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ ของนักเรียนทั้งหมด

ผลการเรียนรู้	จำนวนตัวอย่าง	ก่อนเรียน		หลังเรียน		ค่า t	df.	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ความรู้เรื่องบุหรี่	1,212	4.45	2.01	6.04	2.34	19.10	1,211	<0.001
เจตคติต่อการสูบบุหรี่	1,212	65.87	7.01	67.87	8.01	7.45	1,211	<0.001
ความสามารถด้านการคิดฯ	1,212	7.21	2.52	8.01	2.91	8.41	1,211	<0.001

มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังตารางที่ 2

3.3 ผลต่อความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่ พบว่า ก่อนเรียนนักเรียน ม.1-3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.98 ส่วนนักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.76 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างนักเรียนทั้งสองกลุ่ม พบว่า นักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนสูงกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) หลังเรียนนักเรียน ม.1-3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 7.34 ส่วนนักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 9.50 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่านักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และเนื่องจากก่อนเรียนนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสามารถด้านการคิดฯ ทั้งก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ

แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียนของทั้งสองกลุ่มเพื่อหาค่าผลต่างของคะแนนที่เกิดขึ้น ซึ่งพบว่านักเรียน ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังตารางที่ 2

4. เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ ระหว่างกลุ่มนักเรียนที่เรียน ในชั้นเรียนกับนักเรียนที่เรียนในชุมนุม

4.1 ผลต่อความรู้เรื่องบุหรี่ พบว่า ก่อนเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ส่วนนักเรียนที่เรียนในชุมนุมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนที่เรียนในชุมนุมและนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน มีคะแนนเฉลี่ย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความรู้ เจตคติและความสามารถด้านการคิด ฯ ก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ ระหว่างนักเรียน ม.1-3 กับนักเรียน ม.4-6

ผลการเรียนรู้	ม.1 - 3 (n = 857)		ม.4 - 6 (n = 355)		ค่า t	df.	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ความรู้เรื่องบุหรี่							
ก่อนเรียน	4.21	2.03	5.03	1.84	6.887	1210	<0.001
หลังเรียน	5.90	2.54	6.39	1.71	3.847	1210	<0.001
ผลต่างของคะแนน *	1.69	3.72	1.36	2.30	2.701	1210	0.036
เจตคติต่อการสูบบุหรี่							
ก่อนเรียน	65.39	7.18	67.05	6.34	3.997	1210	<0.001
หลังเรียน	66.57	8.34	71.03	5.79	10.571	1210	<0.001
ผลต่างของคะแนน *	1.18	10.25	3.98	6.41	5.714	1210	<0.001
ความสามารถด้านการคิดฯ							
ก่อนเรียน	6.98	2.56	7.76	2.34	5.131	1210	<0.001
หลังเรียน	7.34	2.88	9.50	2.24	14.038	1210	<0.001
ผลต่างของคะแนน *	0.36	3.35	1.74	2.42	8.070	1210	<0.001

หมายเหตุ * ผลต่างของคะแนนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนหลักสูตร ฯ

ความรู้เรื่องบุหรี่ยังไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p=0.081$) ขณะที่ หลังเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 5.98 ส่วนนักเรียนที่เรียนในชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 6.31 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพบว่า นักเรียนที่เรียนในชุมชนมีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน แต่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ($p=0.063$) ดังตารางที่ 3

4.2) ผลด้านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ พบว่า ก่อนเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 66.22 ส่วนนักเรียนที่เรียนในชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 64.43 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย พบว่า นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการสูบบุหรี่ก่อนเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ขณะที่ หลังเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนมีคะแนน

เฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 67.66 ส่วนนักเรียนที่เรียนในชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 68.79 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนในชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.024$) และเนื่องจากก่อนเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ทั้งก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ ของทั้งสองกลุ่มซึ่งพบว่า นักเรียนที่เรียนในชุมชนมีเจตคติต่อบุหรี่หลังเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$) ดังตารางที่ 3

4.3 ผลต่อความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่ พบว่า ก่อนเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.38 ส่วนนักเรียนที่เรียนในชุมชนมี

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และความสามารถด้านการคิดฯ ก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ ระหว่างนักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนกับนักเรียนที่เรียนในชุมชน

ผลการเรียนรู้	เรียนในชั้นเรียน		เรียนในชุมชน		ค่า t	df.	p
	(n = 978)		(n = 234)				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ความรู้เรื่องบุหรี่ย							
ก่อนเรียน	4.41	2.01	4.65	2.02	1.745	1,210	0.081
หลังเรียน	5.98	2.34	6.31	2.34	1.860	1,210	0.063
เจตคติต่อการสูบบุหรี่							
ก่อนเรียน	66.22	6.85	64.43	7.38	3.533	1,210	<0.001
หลังเรียน	67.66	8.32	68.79	6.52	2.259	1,210	0.024
ผลต่างของคะแนน*	1.44	9.61	4.36	7.90	4.316	1,210	<0.001
ความสามารถด้านการคิดฯ							
ก่อนเรียน	7.38	2.51	6.46	2.46	5.116	1,210	<0.001
หลังเรียน	7.91	2.96	8.28	2.51	2.018	1,210	0.044
ผลต่างของคะแนน*	0.53	3.26	1.82	2.47	6.816	1,210	<0.001

หมายเหตุ * ผลต่างของคะแนนระหว่างหลังเรียนกับก่อนเรียนหลักสูตรฯ

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.46 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนในชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ขณะที่หลังเรียนหลักสูตรฯ นักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 7.91 ส่วนนักเรียนที่เรียนในชุมชน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 8.28 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนในชุมชนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.044$) และเนื่องจากนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสามารถด้านการคิดฯ ทั้งก่อนและหลังเรียนหลักสูตรฯ ที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังเรียนของทั้งสองกลุ่ม ซึ่งพบว่า นักเรียนที่เรียนในชุมชนมีความสามารถด้านการคิดฯ เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ดังตารางที่ 3

5. ความคิดเห็นของนักเรียนและครูที่ปัดต่อหลักสูตรฯ

5.1. ด้านเนื้อหาหลักสูตรโรงเรียนปลอดภัยบุรี พบว่า ทั้งนักเรียนและครูมีความเห็นตรงกันว่าเนื้อหาดีและมีประโยชน์มาก โดยนักเรียนส่วนใหญ่กล่าวว่าเนื้อหาที่ครูสอนมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และครอบคลุมเพียงพอที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน รวมทั้งเป็นเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเยาวชน/วัยรุ่น และสามารถนำไปบอกเพื่อนหรือผู้ปกครองที่สูบบุหรี่ให้ลดหรือเลิกสูบบุหรี่ได้ ครูท่านหนึ่งได้ยืนยันว่า “หลักสูตรมีเนื้อหาที่เหมาะสมแล้ว เนื่องจากมีการคัดเลือกเนื้อหาที่จะบรรจุในหลักสูตรนี้ และได้ผ่านการสำรวจความต้องการของผู้สอนและผู้เรียนมาก่อน ได้มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องสภาพปัญหาที่ใกล้ตัวของนักเรียน”

อย่างไรก็ตาม ครูทุกคนมีเห็นตรงกันว่าเนื้อหาหลักสูตรฯ มีมากเกินไป และแม้จะมีความสำคัญ แต่ถ้านำมาสอนทั้งหมดทุกแผนให้นักเรียนชั้นเดียว อาจทำให้นักเรียนเบื่อ ไม่สนใจ ดังนั้น จึงควรตัดบางเรื่องออกหรือนำไปปรับรวมกับแผนการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกัน ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

- หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : รู้จักบุหรี่ป้องกันภัยวันข้างหน้า ซึ่งเป็นหน่วยที่เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติ บุหรี่ และสารพิษในบุหรี่ ควรเป็นพื้นฐานให้นักเรียนระดับมัธยมต้น โดยเน้นเรื่องโทษ อันตราย หรือพิษภัยจากบุหรี่

- แผนการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องสารใดว่าแรงฤทธิ์ ไม่เท่าสารพิษในบุหรี่ ควรปรับรวมกับแผน การเรียนรู้ที่ 3 เรื่องสุขภาพเริ่มทุด เมื่อจุดบุหรี่

- แผนการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องผู้หญิงสูบบุหรี่ มะเร็งก็มี ราศีกีเลื่อม ควรปรับออกหรือปรับเนื้อหาในลักษณะกลาง ๆ คือไม่เจาะจงเฉพาะผู้หญิงจะเหมาะสมกว่า เพราะการสอนมีทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

- แผนการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องยิ่งสูบบิ่งจน มีดมนทั้งชีวิต ควรปรับประเด็นผลกระทบออกเพราะไม่มีเนื้อหาอะไรมาก หรือปรับเนื้อหาให้กระชับโดยนำไปปรับรวมกับแผนการเรียนรู้ที่ 9 เรื่อง บุหรี่คือมารร้าย ทำลายสังคม บ่มเพาะอาชญากร

- แผนการเรียนรู้ที่ 12 เรื่องสังคมจะไร้ควัน หากรู้เท่าทันบริษัทบุหรี่ และแผนการเรียนรู้ที่ 13 เรื่อง จะปลอดภัยมือสอง ต้องช่วยคุ้มครองอย่างทั่วถึง เป็นแผนการเรียนรู้ที่เนื้อหาบางเรื่อง ลึกเกินไปสำหรับบางระดับชั้น โดยเฉพาะนักเรียนชั้น ม.1

5.2 ด้านวิธีการสอนและบรรยากาศในการเรียนการสอน นักเรียนมีความเห็นว่าครูสอนสนุกดี ไม่เครียด ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่ม และค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง วิธีการสอนของครูเป็นการอธิบายโดยละเอียด เป็น

ขั้นตอน ง่ายต่อการเรียนรู้และเข้าใจ พร้อมกับมีสื่อและภาพประกอบทำให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “แผนการเรียนรู้ที่สร้างเองกับมือจะทำให้มีความชำนาญและมีความรู้ที่ลึกซึ้งซึ่งที่สอนนักเรียน เพราะก่อนสร้างแผนมีการศึกษาข้อมูลจนเข้าใจถ่องแท้แล้ว ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดียิ่งขึ้น” อย่างไรก็ตาม ครูบางท่านมีความเห็นว่าคุณเองมีความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะสอน แต่ไม่เพียงพอที่จะสอนทุกแผนเพราะเนื้อหาเรื่องบุนหรีมีมาก ซึ่งควรจะอบรมเพิ่มเติมให้เข้าใจครบทุกแผนก่อนสอนเพื่อจะสอนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านระยะเวลาในการสอน ครูมีความเห็นว่าการสอน 2 ชั่วโมงต่อแผนการเรียนรู้ เป็นเวลานานเกินไป ไม่เหมาะสม ควรจัดให้สอนแค่ 1 คาบ (50 นาที) จะเหมาะสมมากกว่า และหากลดเวลาดลงก็จะต้องตัดกิจกรรมบางกิจกรรมออก เนื่องจากกิจกรรมมีมากเกินไป ทำให้สอนได้ไม่ทันเวลาและไม่สามารถทำกิจกรรมได้ครบ ซึ่งนักเรียนก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

1. ผลการเรียนรู้ต่อความรู้เรื่องบุนหรี พบว่า นักเรียน ม.1-3 มีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.4-6 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะนักเรียน ม.1-3 ยังอยู่ในวัยที่เริ่มเปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นซึ่งยังเป็นวัยเรียนที่มีความเป็นระเบียบ มีวินัย มีความสนใจและมีความตั้งใจในการเรียนอยู่มาก ดังนั้น จึงทำให้เรียนได้ดีกว่านักเรียน ม.4-6 ที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งเป็นวัยคึกคะนอง อยากรู้อยากลองมากกว่า

นอกจากนี้ การที่นักเรียนที่เรียนในชุมนุมมีความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนตามชั้นเรียน แม้จะไม่มีผลแตกต่างทางสถิติ แต่อาจกล่าวได้ว่า การเรียนในชุมนุมซึ่งจัดเป็นกิจกรรมพิเศษให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตาม

ศักยภาพ นักเรียนจะได้เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและเป็นกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม รวมทั้งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม⁽⁶⁾ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในชุมนุมซึ่งเป็นชุมนุมเฉพาะเรื่องบุนหรี อาทิ “ชุมนุมวัยใสไร้ควันบุนหรี” โรงเรียนสตรีวิทยา พุทธมณฑล 5 “ชุมนุมโรงเรียนปลอดบุนหรี” โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า “ชุมนุมโรงเรียนปลอดบุนหรี” โรงเรียนวัดปากน้ำ และ “ชุมนุมเยาวชนแกนนำต่อต้านบุนหรี” โรงเรียนสุวรรณสุทธาราม เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรฯ แบบเป็นชุมนุมพิเศษเฉพาะเรื่องบุนหรีทำให้นักเรียนที่มีความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชนเลือกเข้าชุมนุมด้วยความสมัครใจ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลซึ่งเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจให้นักเรียนกลุ่มนี้ใส่ใจและมีความรู้หลังเรียนเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียน

2. ผลด้านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ พบว่า นักเรียน ม.4-6 มีเจตคติต่อการสูบบุหรี่หลังเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่เรียนระดับ ม.4-6 เป็นกลุ่มที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลาย ที่แม้ว่าจะจะเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงและพฤติกรรมเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพมากกว่ากลุ่มที่อายุน้อยกว่า หากแต่การให้วัยรุ่นกลุ่มนี้มีประสบการณ์มากกว่ากลุ่ม ม.1-3 และได้เรียนรู้ในเรื่องที่ใกล้ตัว มีการสรุปอภิปรายพูดคุยกับกลุ่มเพื่อนและครู อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ได้ดีกว่า

นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนที่เรียนในชุมชนมีเจตคติต่อการสูบบุหรี่หลังเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่เรียนในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเหตุผลดังที่กล่าวแล้วว่าการเรียนในชุมชนทำให้นักเรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่นักเรียนสนใจและครูที่สอนในชุมชนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกและเป็นการทำกิจกรรมในเวลาว่าง เช่น กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนจากปัญหายาเสพติด กิจกรรมที่สอนน้อง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่สอดแทรกเรื่องบุหรี่เข้าไปในกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ในการป้องกันตนเอง เช่น กิจกรรมโยคะ กิจกรรมเพาเวอร์แดนซ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนเกิดความรู้และพัฒนาเจตคติต่อการสูบบุหรี่ในทางที่ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น

3. ผลต่อความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อการสูบบุหรี่ ดังผลการศึกษาที่พบว่านักเรียน ม.4-6 มีความสามารถด้านการคิดฯ เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียน ม.1-3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากนักเรียนที่อายุ 15 ปีขึ้นไป หรือนักเรียนที่เรียนชั้น ม.4-6 เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่นตอนปลายที่จะเริ่มเข้าสู่ผู้ใหญ่ตอนต้นที่ต้องการการชี้แนะ ผล ดังนั้น การรับรู้และความคิดที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนา น่าจะดีกว่าในวัยที่อายุน้อยกว่า

แม้ว่าผลการเรียนรู้ด้านความรู้ เจตคติและการคิดฯ จะมีการเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนหลักสูตรฯ แล้ว หากแต่ผลการศึกษาคั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่า แม้หลักสูตรจะเป็นที่ยอมรับว่ามีประโยชน์ในการเป็นคู่มือสำหรับครู ทั้งนี้เพราะมีการเรียงลำดับเนื้อหาการเรียนรู้อันสอดคล้องต่อเนื่องกันจากเนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐานไปถึงเนื้อหาที่เป็นเชิงทักษะและกิจกรรมสังคม วัตถุประสงค์การเรียนรู้แต่ละแผนการเรียนรู้อาจมีความสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้อีก และการใช้ภาษามีความชัดเจนจึงมีผลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักสูตรฯ ในการจัดการเรียนการ

สอนในโรงเรียน หากแต่หลักสูตรฯ ยังจำเป็นต้องมีการปรับแก้และพัฒนาเนื่องจากหลักสูตรฯ นี้มีเนื้อหาและรายละเอียดมาก

นอกจากนี้ การสอนทั้ง 15 แผนการเรียนรู้อันใน 1 ภาคการศึกษาแก่นักเรียนระดับชั้นใด ๆ พบว่า ทั้งครูและนักเรียนต่างมีความเห็นว่า ทำได้ยากเพราะเนื้อหาเยอะ และการเร่งรัดเรียนในภาคการเรียนเดียว จะมีปัญหาเรื่องความต่อเนื่อง ดังนั้นจากทดลองใช้หลักสูตรฯ ครังนี้ ครูต่างสรุปทบทเรียนว่าการเสริมสร้างความรู้และเจตคติให้นักเรียนเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อการไม่สูบบุหรี่นั้น ควรจะมีการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดให้มีหลักสูตรฯ สอดแทรกในการเรียนการสอนควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และจัดต่อเนื่องไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงควรปรับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องและความเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละชั้น และควรปรับการสื่อสารให้เป็นเชิงบวกมากกว่าจะใช้คำที่เป็นเชิงลบซึ่ง เช่น “ผู้หญิงสูบบุหรี่ มะเร็งก็มี ราคาก็เสื่อม” หรือ “ครอบครัววิบวักเพราะอมโรคจากบุหรี่” และควรลดเวลาแต่ละแผนการเรียนรู้อันเหลือ 1 คาบ (50 นาที) เพื่อไม่ให้เกิดผลต่อความเบื่อหน่าย และปรับเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเวลาที่จะใช้ในการสอนจริง ซึ่งน่าจะทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังเรียนหลักสูตรฯ เพิ่มขึ้น และสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์ของการประเมิผลการใช้หลักสูตรได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น เพื่อให้การนำหลักสูตรฯ ไปใช้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ (ครู) และผู้เรียน และปรับให้สอดคล้องกับปรัชญาการเรียนรู้นอกจากนั้น ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ความสนใจ เจตคติและความสามารถของครูในการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีนโยบายและมอบหมายให้มีครูรับผิดชอบโดยตรงในการนำหลักสูตรโรงเรียนปลอดบุหรี่ไปใช้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา และให้ครูสามารถบริหารจัดการการสอนได้อย่างแท้จริง

2. การนำหลักสูตรฯ ไปใช้ในระดับชั้นเรียนควรเริ่มตั้งแต่ชั้น ม.1 เป็นต้นไปและมีการสอนที่ต่อเนื่องในทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการสร้างเสริมความรู้ และทักษะชีวิตให้นักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนมีการจัดชุมนุมเกี่ยวกับบุหรี่ขึ้นอย่างน้อย 1 ชุมนุม เพื่อให้นักเรียนที่สนใจได้เลือกเรียน และเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือเผยแพร่แนวทางการป้องกันการสูบบุหรี่ในเยาวชน

4. ผู้บริหารโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมการเลิกสูบบุหรี่ให้กับนักเรียนในโรงเรียนควบคู่กับการใช้หลักสูตรฯ เพื่อช่วยให้นักเรียนที่สูบบุหรี่หรือติดบุหรี่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ และควรมีกิจกรรมช่วยครูหรือบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนที่สูบบุหรี่ให้เลิกสูบบุหรี่ด้วยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน

5. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรฯ เพื่อช่วยให้ครูเกิดความชำนาญ และมั่นใจในการใช้หลักสูตรฯ

เอกสารอ้างอิง

1. มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. *บทคัดย่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคยาสูบ*. การประชุมวิชาการ “บุหรี่และสุขภาพ” ครั้งที่ 4 วันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ 2548 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ ; 2548.
2. รัฐสภาไทย. *ข่าวสารบ้านเมือง: บุหรี่ทุกชนิด นำชีวิตสู่ความตาย*. แหล่งข้อมูล: <http://www.parliament.go.th/news/> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2550.
3. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *โครงการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2547*. แหล่งข้อมูล http://service.nso.go.th/nso/g_service/survey_list.html เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2550.
4. ประภท วาทีสาธกกิจ. *สถิติสำคัญเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของคนไทย : วิเคราะห์และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา*. มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. กรุงเทพฯ; 2549.
5. ศิริศักดิ์ จามรมาน. *การสูบบุหรี่ของนักเรียนนักศึกษาและพฤติกรรมปัญหาที่เกี่ยวข้อง*. แหล่งข้อมูล <http://www.thaihealth.or.th/news> เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2549.
6. กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์; 2545.